

4 Talousarvion 2024 kolmas toteutumisennuste

HEL 2024-010762 T 02 02 01

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää merkitä talousarvion 2024 kolmannen toteutumisennusteen tiedoksi.

Ennusteen perusteella lautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi ylitysoikeutta talousarviokohtaan

- 2 10 01 Kaupungin tuottamat palvelut 20,2 miljoonaa euroa ja
- 2 10 03 Korvaukset ja avustukset 3,6 miljoonaa euroa.

Esityksen perusteena ovat kaupungin tuottamissa palveluissa ammatillisen koulutuksen harkinnanvaraiset lisävaltionosuudet ja lisäjärjestämisluvan myötä kaupungin saamien valtionosuuksien lisäys sekä varhaiskasvatuksen lakisääteisen henkilöstömitoituksen toteuttaminen ja korvauksissa ja avustuksissa valtion päätös korottaa perusopetuksen lakisääteisiä kotikuntakorvauksia.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslian talousarvion toteutumisennusteista antaman ohjeen mukaan toimialat tekevät vuonna 2024 kolme ennustetta, joista tämä on kolmas.

Kanslian ohjeen mukaan toteutumisennusteet on annettava lautakunnalle tiedoksi. Lautakuntien on ryhdyttävä toimenpiteisiin, mikäli talousarvio ei ole toteutumassa.

Lautakunta kehotti toimialaa ryhtymään toimenpiteisiin edellisen eli toisen ennusteen perusteella. Toimenpiteet ovat lautakunnan kehotuksen mukaisesti tehostaneet resurssien käyttöä loppuvuodesta.

Käyttötalouden tulot

Toimialan tulojen ennustetaan ylittävän talousarvion 31 miljoonalla eurolla. Tuloarvio on noussut noin 3 miljoonalla eurolla edelliseen ennusteeseen verrattuna.

Talousarvioon sisältyvät ulkopuolinen hankerahoitus kasvattaa tuloja 20,6 miljoonalla eurolla ja opiskelijahuollon kasvaneet kulut kasvattavat vastaavasti tuloja sotepeltilta 2,5 miljoonalla eurolla. Loppuosa eli noin 7,2 miljoonaa euroa talousarvion ylittävistä tuloista kertyy lähinnä

varhaiskasvatuksen maksutuloista. Myös työväenopiston maksutulot ja S2/R2-opetuksen valtionavustukset ylittävät talousarvion.

Käyttötalouden menot

Kolmannen ennusteen mukaan toimialan menojen ennustetaan ylittävän talousarvion yhteensä 46,9 miljoonalla eurolla. Tämä johtuu pääosin ulkoisen rahoituksen ml. ammatillisen koulutuksen harkinnanvaraisten valtionosuuksien ja lisäjärjestämisluvan rahoituksen käytöstä. Ylitystä tapahtuu kuitenkin myös budjettirahoitteisessa toiminnassa.

Toimiala on käynnistänyt toisen ennusteen perusteella lautakunnan kehottamalla tavalla resurssien käytön tehostamistoimenpiteitä ja kohdentanut resursseja uudelleen. Talouden seuranta ja johtamista on tehostettu siten, ettei toimenpiteillä ole vaarannettu kasvatuksen ja opetuksen laatua. Tässä kolmannessa ennusteessa ylitysarvio on puonnut 2,6 miljoonalla eurolla verrattuna toiseen ennusteeseen.

Edellisen eli toisen ennusteen ylitysarviossa ei huomioitu perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen ylityspaineita. Ne todettiin ainoastaan ylitysriskinä. Perusopetuksen ylityspaineet pystytään tämän kolmannen ennusteen mukaan sopeuttamaan. Ammatillisen koulutuksen ylityspaineet johtuvat käytännössä saatujen harkinnanvaraisten valtionosuuksien käytöstä sekä talousarvion ylittävästä opiskelijavuosimäärästä, johon on puuttuvilta osin haettu syksyllä lisärahoitusta valtiolta.

Kaupungin tuottamat palvelut

Talousarviokohdan menot ylittävät talousarvion 20,2 miljoonalla eurolla. Ylitysarvio on tippunut 2,3 miljoonalla eurolla verrattuna edelliseen ennusteeseen.

Ylitysarvio perustuu seuraaviin lisämeno- ja säästöarvioihin:

- Stadin ammattiopiston saamien harkinnanvaraisten valtionosuuksien käyttö + 4,2 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa 5,5 miljoonaa).
- Stadin ammattiopiston lisäjärjestämislupa kasvaneelle opiskelijavuosimäärälle + 9,9 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa 5,0 miljoonaa).
- Varhaiskasvatuksen lakisääteisen henkilöstömitoituksen ja kolmitoimisen tuen toteuttaminen + 15 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa 13,7 miljoonaa euroa).
- Varhaiskasvatuksen tukipalvelujen kustannusten ylitys. Inflaation lisäksi asetettuja tuottavuustavoitteita ei tulla saavuttamaan. Ylitys + 1,6 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa 2,0 miljoonaa euroa).

- Seuren hinnoittelun kesken vuotta tapahtunut korotus + 1,4 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa sama arvio).
- Resurssien uudelleenkohdennukset ja lautakunnan edellyttämä resurssien käytön tehostaminen - 11,8 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa - 5 miljoonaa euroa).

Edellisessä ennusteessa tuotiin riskinä esiin myös perusopetuksen mahdollinen ylitys. Perusopetuksen resurssien käyttöä on tehostettu huomioiden lautakunnan edellisessä ennusteessa päättämät linjaukset, eikä ylitystä enää ennakoita tapahtuvan.

Sotepe ja muu ulkoinen rahoitus

Talousarviokohdan menot ylittävät talousarvion arviolta 23 miljoonalla eurolla.

Ylitysarvio perustuu seuraaviin menoihin ja vastaaviin tuloihin:

- Ulkopuolinen rahoitus + 20,6 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa 20,2 miljoonaa euroa).
- Opiskeluhuollon ja kehitysvammaisten ip-toiminnan kustannukset 2,5 miljoonaa euroa (edellisessä ennusteessa 2,8)

Talousarviokohta on nettobudjetoitu. Menot saavat ylittää talousarvion saatujen tulojen verran.

Korvaukset ja avustukset

Korvauksissa ja avustuksissa ennakoidaan 3,6 miljoonan ylitystä johdettua lähinnä siitä, että valtio korjaa eli korottaa vuoden 2024 perusopetuksen kotikuntakorvauseriaatteita (Edellisessä ennusteessa 3,9 miljoonaa euroa).

Investointimenot

Investointimäärärahoista jää käyttämättä 10,5 miljoonaa euroa. Käyttämättä jääneistä määrärahoista 3,4 miljoonaa euroa on esitetty siirrettäväksi vuodelle 2025.

Määrä- ja taloudellisuustavoitteet

Kaupungin järjestämässä varhaiskasvatuksessa lasten määrän ennustetaan olevan 360 lasta vähemmän kuin tulosbudjetissa. Tämän lisäksi kotihoidon tuella olevien lasten määrän ennustetaan jäävän tulosbudjetissa ennakoitusta 470 lapsella ja yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrän 280 lapsella.

Perusopetuksen oppilasmäärän ennustetaan alittavan tulosbudjetin 350 oppilaalla ja lukiokoulutuksen opiskelijamäärän ylittävän tulosbudjetin 26 opiskelijalla.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärän ennustetaan ylittävän tulosbudjetin 1 421 opiskelijavuodella.

Työväenopistojen opetustuntimäärän ennustetaan ylittävän tulosbudjetissa arvioidun määrän 1 000 tunnilla.

Henkilöstömäärä ylittää tulosbudjetin noin 60 henkilöllä. Henkilötyövuosien määrä alittaa tulosbudjetin 340 henkilötyövuodella.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa asiakaskohtainen neliömäärä ylittää tulosbudjetin arvion hieman ja muissa palveluissa sen ennakoidaan olevan on tulosbudjetin tasolla.

Palvelukustannukset

Varhaiskasvatuksen yksikkökustannukset ylittävät talousarvon 4,2 % suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ja 4,5 % ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa tulosbudjettiin verrattuna. Kustannusten nousu johtuu varhaiskasvatuksessa etupäässä henkilöstökulujen kasvusta, pienten lasten suhteellisen määrän kasvusta sekä kolmitasoisien tuen kasvaneista kustannuksista.

Ammatillisen koulutuksen palvelukustannus on tulosbudjetissa arvioitua 6 % pienempi, mikä johtuu ammatillisen koulutuksen voimakkaasti kasvaneesta opiskelijavuosimäärästä. Muut palvelukustannukset ovat tulosbudjetin tasolla.

Sitovat tavoitteet

Toimialan sitova tavoite ”Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa” toteutuu.

Myös toisen sitovan tavoitteen ” Luodaan rakenteet toisen asteen opiskelijoiden ristiinopiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi” ennustetaan toteutuvan.

Neljästä kaupunkiyhteisestä tavoitteesta kolmen ennakoidaan toteutuvan. Tavoitteista arvioidaan jäävän toteutumatta tavoite: ”Kaupungin toimintojen tuottavuutta parannetaan digitalisaation, tilatehokkuuden ja prosessitehokkuuden keinoin”. Tässä toimialan mittari on kytketty tavoitteeseen kohdentaa henkilöstöä tasaisemmin päiväkotien, yksiköiden ja alueiden välillä ja siten nostaa lasten ja aikuisten suhdelukua puolella prosenttiyksiköllä vuoden 2023 tasosta (84,8 %).

Riskit

Strategiset riskit

Henkilöstön saatavuuden haasteet heijastuvat henkilöstön hyvinvointiin: Kokemus työn kuormittavuudesta lisääntyy, palvelutuotannon yksiköissä aiheutuu ennakoimattomia muutoksia ja työn suunnittelu, arviointi ja kehittäminen hankaloituvat. Seurauksena toiminnan laatu heikkenee ja alan veto- ja pitovoima laskee. Kelpoisen henkilökunnan rekrytoinnin onnistuminen ja osaamisen tukeminen ovat toimialan merkittävimpiä riskienhallintakeinoja.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin heikkeneminen sekä hyvinvoinnin tukipalveluiden saavutettavuuden heikkeneminen muodostavat merkittävän uhan toimialan tavoitteiden saavuttamiselle. Erityisesti nuorten mielenterveysongelmien lisääntyminen, opiskelijoiden työkyvyn heikkeneminen ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrän kasvu ovat toimialan olennaisia riskitekijöitä.

Henkilöstön hyvinvoinnin lisäksi henkilöstön osaamisesta huolehtiminen ja kehittäminen ovat toimialan pitkän aikavälin keskeinen menestystekijä. Kelpoisen henkilöstön tarvittavan määrän takaaminen on edelleen toimialan merkittävimpiä haasteita.

Alueellisen segregaaation kasvu tuottaa haasteen koulujen ja varhaiskasvatuksen yhdenvertaiselle kehitykselle. Alueiden sekä yksiköiden välisestä eriytymisestä voi syntyä mainehaittoja ja tiettyjen yksiköiden vetoimaisuuden laskua. Segregaaation kasvua pyritään hillitsemään mm. tarveperusteisella rahoituksella.

Taloudelliset riskit

Toimialan tilojen vuokrien kokonaiskustannukset suhteutettuna toimialan perustehtävien rahoitukseen ovat merkittävät, joten toimialan palvelutilojen vuokrien hallinta sekä vuokrien kehitys muodostavat haasteen toimialan palveluiden rahoitukselle.

Yleinen inflaatio- ja kustannuskehitys muodostaa riskin toimialan ostopalvelujen kulujen ja henkilöstökulujen kasvulle. Yleinen inflaatiokehitys on kuitenkin hidastunut.

Oppimisen tuen lainsäädännön muutokset esi- ja perusopetuksessa, toisen asteen koulutuksen rahoituksen muutos sekä varhaiskasvatuksen kolmiportaisen tuen tuomat uudet resurssitarpeet ovat riski toimialan kulujen kasvulle.

Operatiiviset riskit

Palvelutoiminnan, erityisesti varhaiskasvatuksen yksiköiden, toimintojen ja toiminta-ajan rajaaminen ovat operatiivinen riski tilanteissa, joissa henkilöstön riittävyttä ei pystytä takaamaan. Palvelutoiminnan takaamisen lisäksi kasvatustyön toiminnallisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu riittävien resurssien puuttuessa.

Tietojärjestelmien toimivuus sekä tiedon luotettavuus ovat merkittäviä riskitekijöitä sekä toimialan johtamiselle ja kehittämiselle että palvelutuotannolle. Opiskelija- asiakas- ja henkilöstötietojärjestelmien tiedon eheyden ja saavutettavuuden heikkeneminen ovat riski niin toimialan palvelutuotannolle kuin tukipalveluille. Tietoturvan ja tietosuojan kehittäminen toimialalla ja kaupunkitasoisesti on keskeistä digitaalisen ympäristön uhkiin varautumisessa.

Ennusteen edellyttämät toimenpiteet

10.9.24 tiedoksi merkityn toisen toteutumisennusteen perusteella toimialan ennakoitiin ylittävän talousarvion 49,5 miljoonalla eurolla, joka oli pääosin teknistä ylitystä johtuen ulkoisesta rahoituksesta sekä sote-pen rahoittamien menojen ylityksestä. Lisäksi ennusteen perusteluissa todettiin, että perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on ylityspaineita, joita ei oltu huomioitu ennusteen ylitysarviossa.

Koska kokonaisylitys oli kuitenkin teknisiä ylitysperusteita suurempi, lautakunta kehotti toimialaa hakemaan keinoja varojen tehokkaaseen käyttöön loppuvuodeksi kuitenkin niin, että se ei vaaranna toimialan lakisääteisiä velvoitteita eikä oppilaiden, oppijoiden, eikä työntekijöiden etua ja hyvinvointia eikä myöskään opetuksen ja palveluiden pedagogista laatua. Lisäksi lautakunta antoi täsmentäviä toimenpideohjeita.

Toimiala on tehostanut varojen käyttöä lautakunnan kehottamalla tavalla, mikä näkyy ylitysarvion pienenemisenä 2,6 miljoonalla eurolla ja tuloarvion nousuna 3 miljoonalla eurolla.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen syksyllä tehty uusi hakemus järjestämisluvan laajentamisesta lisännee kaupungin tuloja 4-5 miljoonalla eurolla verrattuna edelliseen ennusteeseen ja perusopetuksessa ei enää ennakoida olevan ylityspaineita, jotka tuotiin esille edellisessä ennusteessa.

Tehostaminen on tehty lautakunnan edellyttämällä tavalla vaarantamatta toimialan lakisääteisiä velvoitteita, asiakkaiden tai työntekijöiden etua ja hyvinvointia tai palveluiden pedagogista laatua.

Toimiala jatkaa toimenpiteitä koko loppuvuoden, minkä johdosta tämä ennuste ei edellytä lautakunnalta lisätoimenpiteitä ylitysoikeusesityksiä

12.11.2024

Asia/4

lukuun ottamatta. Ylitysoikeusesitykset on tehtävä tämän kolmannen ennusteen yhteydessä.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelujohtaja, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi
Anna Lyra-Katz, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 86706
anna.lyra-katz(a)hel.fi
Anna-Riitta Tarkkala-Hellström, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 86442
anna.tarkkala-hellstrom(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano